

Handler Nándor

Handler Nándor építész 1836. február 27-én született Sopronban.

A Handler család Ausztriából származott, tagjai 85 éven át dolgoztak Sopronban és jelentős alkotásokat hoztak létre. Nagyapját, Jakabot, aki 1803-ban jutott polgárjoghoz, Sopronba költözése után szinte azonnal felvették a helyi építőcéhbe. Apja József, 1839 óta volt a céh tagja, megbízható kivitelező hírében állt, céhtagságuk a tervezéshez való jogot automatikusan biztosította, ezért a Handlerok által kivitelezett épületek terveit is jobbra ők maguk készítették. Józsefet megfelelően megalapozott szakmai ismeretei mellett jó üzleti- és szervezőkészség jellemezte. Bár tervei részletformálásukban romantikusak, de nem szakítanak a klasszicista hagyományokkal.

Handler József és Fuchs Katalin hatodik gyermeke volt Nándor. Élete során a német csengésű Ferdinand nevet használta, későbbi tervein is csak elvéve szerepel a magyaros Nándor keresztnév.

„Handler Nándor magánéletéről alig maradt fenn értékelhető, írásos dokumentum: azok nagy része is öröklés útján Ausztriába került, ahol nem kutatható. Személyes tragédiáiról, nem túlságosan kiegyensúlyozott magánéletéről a családban megőrzött szóhagyományok tudósítanak” – írta róla Winkler Gábor.

A család leghíresebb tagja Nándor „alkalmazott”-ként kezdte pályáját, a céhbe való felvételéért soha nem folyamodott, így magasabb művészi-szakmai képzettsége dacára nem volt jogosult az általa tervezett épületek engedélyezési terveinek aláírására: azokat egészen édesapja haláláig 1881-ig, mint „Handler József építőmester” írta alá. Munkába állásának első pillanatától kezdve szabad kezet kapott a tervezésben. Szerzősége felismerhető rajzainak technikája alapján, az általa tervezett épületek is sajátos, egyéni stílust mutatnak.

Handler Nándor fellépésének időpontja egybeesik Sopron gazdasági-társadalmi fellendülésével, a romantikus építészet igényével és lelkes elfogadásával. Sopron, mint a Bach-korszak egyik közigazgatási székhelye virágzásnak indult, ennek hatására elkezdődött a lendületes bérházépítés, a gyors városiasodás. Már első alkotásai is magas színvonalú szakmai iskolázottságra vallanak, bár tanulmányainak helye tisztázatlan. Alkotásaiban meghatározza a soproni romantika jellegzetes formanyelvét, amely szerves belső fejlődés során sajátos eklektikus formáláshoz vezet. Tehetséges alkotó építész, széles körű szakmai műveltsége mellett munkáiban helyi építészeti hagyományokra is támaszkodik. Tömeg- és téralkotása, alaprajzainak szervezése, felület- és részletalakítása egyaránt igényes, mértéktartó és eredeti. Alkotásainak színvonalát az új iránti nyitottsága, bátor kísérletező kedve, egyházi épületei és lakóházai jellemzik.

Igényes lakóházai például a Széchenyi téren a 19. sz. ház (1856), a Szent György utca 24. sz. (1858) és a Várkerület 77. sz. alatti épület. Az Orsolya téri templom első terveit 26 évesen készítette el, majd rövidesen megépítteti az iskolából, templomból, zárdából álló komplexumot. Megbízást kapott az evangélikus templom tornyának megépítésére is, de az végül nem az ő tervei alapján készült el. A Táncsics utcai Irgalmas Nővérek temploma 1886-ban az ő munkája. A Handler tervezte lakóházak, középületek közül legjelentősebb munkái: a Halász utcai evangélikus árvaház (1858, ez ma a Handler Nándor Szakképző Iskola épületszárnya), Templom utca 3. (1873), Deák tér 25. (1880, ma bölcsőde), Russ János villája (1880), a külvárosi katolikus iskola, Jégverem u. 1. (1885).

Handler Nándor híre a város határán is túljutott. A bécsi parlament terveinek kidolgozására felterjesztett építészek között szerepelt az ő neve is.

A megyében az ő tervei alapján készült a röjtöki katolikus templom, és a nagylózsi Solymossy kastély átépítése (1881).

Élete utolsó szakaszában legtöbb hazai kortársát megelőzve a szecesszió irányába mutató épületeket tervezett. Pl.: Konventépület Balfi u.1-3. (1883). Handler Nándor munkássága a 19. század második harmadának élvonalába tartozik. Maradandót alkotott, mint a romantikus historizmus építészet jeles képviselője, ezeket őrzi a mai városkép is.

Kugler Ferenctől származó mellszobra a soproni Liszt Ferenc Múzeumban található. Sopronban 1989 óta az Aranyhegyen utca, 1994. szeptember elsejétől a Handler Nándor Szakképző Iskola (Halász utca) viseli nevét. Sopronban hunyt el 1888. szeptember 12-én.

Irodalom:

Tompos Ernő: Handler Ferdinánd építész és családjának többi építész tagjai. In: Soproni Szemle 1962 (16. évf.) 1. sz. p. 17-32.

Winkler Gábor: Sopron építésze a 19. században. Budapest, 1988. p. 69-85.

Winkler Gábor: Handler Nándor soproni építész vázlatkönyve In: Művészettörténeti Értesítő 1994 (43. évf.) 1-2. sz. p. 109-117.

Tompos Ernő: Sopron romantikus épületei. In: Művészettörténeti Értesítő 1958 (7. évf.) p. 177-188.

Tompos Ernő: Handler Ferdinánd építész és családjának tagjai. In: Soproni Szemle 1962 (16. évf.) p. 17-32.

Csatkai Endre: Három klasszicista építész (Neumayer Lőrinc, Ringer József, Handler Jakab) In: Soproni Szemle 1942 (6. évf.) p. 114-125.

Kép forrása: <https://www.facebook.com/www.handler.hu/>